

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์งานวรรณกรรมของชินุอา อาเซเบ ทั้งสามเรื่องพบว่า อาเซเบ ได้นำเสนอนวนิยายทั้งสามเรื่องโดยยึดพื้นฐานของการเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอภาพของชนเผ่าดั้งเดิมของไนจีเรียตั้งแต่ยุคก่อนการเข้าครอบครองของจักรวรรดินิยมอังกฤษ นวนิยายของอาเซเบได้นำเสนอภาพสังคมพื้นเมืองดั้งเดิมในทุกแง่มุม ตั้งแต่สังคมกลุ่มเล็กอย่างสังคมในครัวเรือนของชนเผ่า และขยายขนาดสู่สังคมขนาดใหญ่ขึ้นในระดับเผ่าตามลำดับ

ภาพสังคมในครัวเรือนที่มีลักษณะการปกครองแบบปิตาธิปไตยผู้ชายมีอำนาจเป็นใหญ่ในครอบครัว มีหน้าที่ที่เป็นของผู้ชายโดยเฉพาะเช่นการปลูกยัม ส่วนผู้หญิงก็มีหน้าที่ในการดูแลบ้านเรือนของตนให้เรียบร้อย ดูแลบุตรธิดาของตน อีกทั้งยังมีหน้าที่การช่วยเพาะปลูกพืชชนิดอื่นที่ไม่ใช่ยัม และเลี้ยงสัตว์ ระบบครอบครัวของชนเผ่าอิโบเป็นแบบสามีสามารถมีภรรยาได้หลายคน แต่การจะมีภรรยาได้หลายคนนั้นฝ่ายชายต้องมีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูภรรยาของตนได้ เพราะการมีภรรยาหนึ่งคนต้องใช้ทรัพย์สินบัติในการซื้อเป็นจำนวนมาก และต้องมีความสามารถในการเลี้ยงดูภรรยาและลูกได้เป็นอย่างดี

ส่วนในสังคมระดับเผ่าผู้นำสังคมระดับเผ่าต้องเป็นฝ่ายชาย ในเผ่าจะมียศมีตำแหน่งสำหรับผู้ปกครอง และการเป็นผู้ปกครองของเผ่าได้ต้องเป็นคนที่มีความสมบัติหลายด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิญญูคติ คุณวุฒิ และต้องเป็นคนที่ได้รับความไว้วางใจจากคนในหมู่บ้านอีกด้วย สังคมระดับเผ่าเป็นการอยู่ร่วมกันและมีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี หากมีผู้ใดถูกเผ่าอื่นรังแกคนในเผ่าก็จะร่วมแรงร่วมใจกันต่อสู้และเรียกร้องความถูกต้องกลับมาให้สมาชิกของเผ่าที่ได้รับความเดือดร้อน

นอกจากนั้นยังมีการนำเสนอในเรื่องของวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ศาสนา ศิลปะ และดนตรี ต่าง ๆ ของเผ่าไว้อย่างชัดเจน เป็นการเปิดประตูโลกของชนพื้นเมืองสู่สายตาคนทั่วโลก และเห็นได้ว่าในส่วนวัฒนธรรมหรือจารีต ประเพณี ศาสนาเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นเสมือน

เครื่องมือที่ใช้เกี่ยวยึดคนชนไว้ไว้รวมกัน เพราะการมีจารีตประเพณีนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้คนเผ่าอยู่ด้วยกันอย่างมีระบบระเบียบและมีแบบแผน เป็นสิ่งที่ทุกคนในเผ่ายึดถือ ศาสนาไม่มีตัวตนเป็นความศรัทธาในเรื่องของการนับถือเทวนิยมต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ ไฟ ป่าเขา ล้วนแล้วแต่มีเทพประจำอยู่ที่สิ่งนั้นและชีวิตเขาขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้นเขาจึงให้ความเคารพในเทพเจ้าเหล่านี้เป็นอย่างมาก เพราะหากนำทำไม่บริบูรณ์เท่ากับพวกเขาจะต้องเดือดร้อน ไม่สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพของตนได้

ส่วนเรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ดนตรี และวรรณกรรม ของชนเผ่าพื้นเมืองก็มีเช่นเดียวกับชนชาติอื่น ๆ มีงานเทศกาลยามใหม่ที่เสมือนเป็นวันปีใหม่ มีเทศกาลสัปดาห์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นการยุติความพิพาทที่เกิดขึ้นในเผ่า ศิลปะของชนเผ่าก็เป็นศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนทำอาเชเบนนำมาเปรียบกับสตรีพื้นเมืองว่า แม้ว่าสตรีเหล่านี้จะแต่งกายตามแบบตะวันตกอย่างไร ภาพของเธอก็ยังเหมือนงานศิลปะของคนพื้นเมืองอยู่เสมอ งานศิลปะของคนพื้นเมืองมีการสร้างสรรค์จากวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ แม้แต่เครื่องตกแต่งร่างกายโดยใช้สีสันจากเปลือกไม้มาวาดลวดลายให้เกิดความสวยงาม โดยมักจะมีการตกแต่งร่างกายตามเทศกาลต่าง ๆ

ส่วนดนตรีก็มีการร้องรำทำเพลงที่ส่วนใหญ่ก็เป็นเหมือนสังคมเกษตรกรรมทั่วไป กล่าวคือ คนเผ่ามักจะมีการร้องรำทำเพลงเมื่อมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตต่าง ๆ เสร็จแล้ว เครื่องดนตรีก็เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะเช่นกรับหรือกลองต่าง ๆ เพราะความโดดเด่นของดนตรีพื้นเมืองก็คือบทร้องที่ชนเผ่าได้คิดขึ้น ในด้านของวรรณกรรมที่พบจะเป็นวรรณกรรมแบบมุขปาฐะเป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษแบบปากต่อปาก ซึ่งมุขปาฐะของเขานอกจากจะให้ความบันเทิงแล้วยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสอนเรื่องต่างๆ ที่สำคัญในชีวิตให้กับเด็กรุ่นหลัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการรบ การทำมาหากิน การปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็ก ๆ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่อาเชเบนได้นำเสนอผ่านงานวรรณกรรมของเขาได้อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นยังพบว่าอาเชเบนได้พยายามทำให้ผู้อ่านเห็นภาพการเข้ามาของมหาอำนาจตะวันตกในยุคที่มีการล่าอาณานิคม โดยใช้วิธีมีทั้งการใช้ความรุนแรงและการเข้าแทรกซึมผ่านทางศาสนา ซึ่งการเข้ามาของชาติมหาอำนาจส่งผลให้คนพื้นเมืองได้รับความเปลี่ยนแปลงในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งของครอบครัวเห็นได้ชัดเจนในครอบครัวของโอกอนโกว ที่โอกอนโกวยึดมั่นในรากเหง้าความเป็นชนพื้นเมืองของตน รักและศรัทธาในประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ของตนเอง แต่เมื่อลูกชายไปเข้าร่วมกับศาสนาใหม่ที่ชนผิวขาวนำเขามา ทำให้โอกอนโกวและลูกที่อยู่และเลี้ยงดูมาหลายปีตัดความสัมพันธ์กันได้ คนในเผ่าที่เคยสมานสามัคคีกันก็ต้องมาแตก

แยกเป็นสองฝักสองฝ่าย ระบบการปกครองแบบเผ่าถูกล้มล้างโดยรัฐบาลของคนขาว คนขาวยกตนเองขึ้นเป็นชนชั้นปกครอง ชนพื้นเมืองที่เป็นเจ้าบ้านกลับต้องตกอยู่ในอาณัติของมหาอำนาจ เกิดระบบชนชั้นคนพื้นเมืองต้องตกเป็นทาสของชาติมหาอำนาจโดยปริยาย ชาติมหาอำนาจนำศาสนา ภาษาของตน โรงเรียน การคมนาคมขนส่ง การสื่อสารเข้ามา พร้อมกับการเข้ามาแสวงหาประโยชน์นำทรัพยากรออกไปใช้ประโยชน์ นำคนเผ่าไปใช้แรงงาน และสุดท้ายนำสินค้ามาขายสร้างความเป็นวัตถุนิยมให้กับคนพื้นเมือง ทำให้คนพื้นเมืองมีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดการคอร์รัปชันให้สินบน ฯลฯ

ภาษาที่เคยมีใช้เป็นของตัวเองกลับเริ่มสูญหาย คนรุ่นใหม่นิยมพูดภาษาของคนขาว และอายุที่จะพูดภาษาพื้นเมือง แม้ว่าจะไม่สามารถพูดได้ก็จะพยายามพูดแบบผสมปนเปกันไป ระหว่างภาษาพื้นเมืองกับภาษาอังกฤษ รากเหง้าและชาติพันธุ์ของตนเกิดการล่มสลายจนไม่สามารถเรียกคืนได้ อย่างไรก็ตามเมื่อความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นแล้ว แม้ว่าภายหลังเมื่อชาติมหาอำนาจได้มอบเอกราชให้กับชนพื้นเมืองแล้ว แต่ภาพความเป็นเผ่าก็ไม่มีเหลืออยู่เพราะชนเผ่าถูกผนวกรวมกันกลายเป็นประเทศไนจีเรีย สถาปัตยกรรมดั้งเดิมแทบไม่เหลืออยู่ แต่ที่สำคัญคือรากเหง้าของความเป็นชนเผ่า อัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ชนเผ่าดั้งเดิม กลับสูญหายไปอย่างที่ไม่สามารถเรียกกลับคืนได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย